

Adroddiad Archwilio Blynyddol 2022 – Ymddiriedolaeth GIG Iechyd Cyhoeddus Cymru

Blwyddyn archwilio: 2021-22

Dyddiad cyhoeddi: Mai 2023

Cyfeirnod y ddogfen: 3563A2023

Paratowyd y ddogfen hon at ddefnydd mewnol Ymddiriedolaeth GIG Iechyd Cyhoeddus Cymru fel rhan o waith a gyflawnir/i'w gyflawni yn unol â swyddogaethau statudol.

Mae gan yr Archwilydd Cyffredinol ystod eang o archwilio a swyddogaethau cysylltiedig, gan gynnwys archwilio cyfrifon cyrff GIG Cymru, ac adrodd i'r Senedd ar yr economi, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd y mae'r sefydliadau hynny wedi defnyddio eu hadnoddau gyda nhw. Mae'r Archwilydd Cyffredinol yn ymgymryd â'i waith gan ddefnyddio staff ac adnoddau eraill a ddarperir gan Swyddfa Archwilio Cymru, sef bwrdd statudol a sefydlwyd at y diben hwnnw ac i fonitro a chynghori'r Archwilydd Cyffredinol.

Archwilio Cymru yw'r enw ar y cyd anstatudol ar gyfer Archwilydd Cyffredinol Cymru a Swyddfa Archwilio Cymru, sy'n endidau cyfreithiol ar wahân i bob un â'u swyddogaethau cyfreithiol eu hunain fel y disgrifir uchod. Nid yw Archwilio Cymru yn endid cyfreithiol ac nid oes ganddo unrhyw swyddogaethau ynddo'i hun.

© Archwilydd Cyffredinol Cymru 2022

Ni dderbynnir unrhyw atebolrwydd gan yr Archwilydd Cyffredinol na staff Swyddfa Archwilio Cymru mewn perthynas ag unrhyw aelod, cyfarwyddwr, swyddog, neu weithiwr arall yn rhinwedd ei swydd unigol, neu i unrhyw drydydd parti mewn perthynas â'r adroddiad hwn.

Mewn achos o dderbyn cais am wybodaeth y gall y ddogfen hon fod yn berthnasol iddo, tynnir sylw at y Cod Ymarfer a gyhoeddwyd o dan adran 45 o Ddeddf Rhyddid Gwybodaeth 2000. Mae'r Cod Adran 45 yn nodi'r arfer wrth ymdrin â cheisiadau a ddisgwylir gan awdurdodau cyhoeddus, gan gynnwys ymgynghori â thrydydd partïon perthnasol. O ran y ddogfen hon, mae Archwilydd Cyffredinol Cymru a Swyddfa Archwilio Cymru yn drydydd partïon perthnasol. Dylid anfon unrhyw ymholiadau ynghylch datgelu neu ailddefnyddio'r ddogfen hon at Archwilio Cymru yn swyddog.gwybodaeth@archwilio.cymru.

We welcome correspondence and telephone calls in Welsh and English. Corresponding in Welsh will not lead to delay. Rydym yn croesawu gohebiaeth a galwadau ffôn yn Gymraeg a Saesneg. Ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

Mae'r ddogfen hon hefyd ar gael yn Saesneg. This document is also available in English.

Cynnwys

Adroddiad cryno	
Ynglŷn â'r adroddiad hwn	4
Negeseuon allweddol	5
Adroddiad manwl	
Archwilio cyfrifon	7
Trefniadau ar gyfer sicrhau effeithlonrwydd, effeithiolrwydd ac economi wrth ddefnyddio adnoddau	10
Atodiadau	
Atodiad 1 – adroddiadau a gyhoeddwyd ers fy adroddiad archwilio blynyddol diwethaf	14
Atodiad 2 – ffi archwilio	16
Atodiad 3 – archwilio risgiau cyfrifon	17

Adroddiad cryno

Ynglŷn â'r adroddiad hwn

- 1 Mae'r adroddiad hwn yn crynhoi canfyddiadau fy ngwaith archwilio yn 2022 yn Ymddiriedolaeth GIG Iechyd Cyhoeddus Cymru (yr Ymddiriedolaeth) a wnaed i gyflawni fy nghyfrifoldebau o dan Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004. Mae'r Ddeddf hon yn ei gwneud yn ofynnol i mi:
 - archwilio ac ardystio'r cyfrifon a gyflwynwyd i mi gan yr Ymddiriedolaeth, a'u gosod gerbron y Senedd;
 - bodloni fy hun bod gwariant ac incwm wedi'u cymhwyso at y dibenion a fwriadwyd ac yn unol ag awdurdodau; a
 - bodloni fy hun bod yr Ymddiriedolaeth wedi gwneud trefniadau priodol ar gyfer sicrhau economi, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd wrth ddefnyddio adnoddau.
- 2 Rwy'n adrodd ar fy nghanfyddiadau cyffredinol o dan y penawdau canlynol:
 - Archwilio cyfrifon
 - Trefniadau ar gyfer sicrhau economi, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd wrth ddefnyddio adnoddau
- 3 Cynhaliwyd gwaith archwilio eleni ar adeg pan oedd cyrff y GIG yn parhau i ymateb i'r heriau digynsail a pharhaus a gyflwynwyd gan bandemig COVID-19. Roedd cyrff iechyd nid yn unig yn mynd i'r afael â'r heriau uniongyrchol a gyflwynwyd gan yr argyfwng iechyd cyhoeddus ond hefyd yn ceisio adfer a thrawsnewid gwasanaethau i ymateb i'r nifer sylweddol o bobl sy'n aros am driniaeth a gwella iechyd y boblogaeth. Dyluniwyd fy rhaglen waith, felly, er mwyn sicrhau pobl Cymru orau bod arian cyhoeddus yn cael ei reoli'n dda. Rwyf wedi ystyried effaith yr argyfwng presennol ar wytnwch a siâp gwasanaethau cyhoeddus yn y dyfodol.
- 4 Fy nod oedd sicrhau nad oedd fy ngwaith yn rhwystro cyrff cyhoeddus wrth fynd i'r afael â'r argyfwng, gan sicrhau ei fod yn parhau i gefnogi craffu a dysgu. Gwnaethom barhau i weithio ac ymgysylltu o bell lle bo hynny'n bosibl gan ddefnyddio technoleg, ond ailddechreuodd rhywfaint o waith archwilio ar y safle lle roedd yn ddiogel ac yn briodol gwneud hynny. Mae'n anochel bod hyn wedi cael effaith ar sut rydym yn cyflawni gwaith archwilio ond mae hefyd wedi helpu i ymgorffori newidiadau cadarnhaol yn ein ffyrdd o weithio.
- 5 Fel yn achos y ddwy flynedd flaenorol, mae cyflwyno fy archwiliad o waith cyfrifon wedi parhau o bell yn bennaf. Mae'r llwyddiant i'w gyflawni yn adlewyrchu ymdrech gyfunol wych gan fy staff a swyddogion yr Ymddiriedolaeth.
- 6 Rwyf wedi addasu ffocws a dull fy ngwaith archwilio perfformiad i sicrhau ei berthnasedd yng nghyd-destun yr argyfwng ac i alluogi gweithio o bell. Rwyf wedi gwneud sylwadau ar sut mae GIG Cymru yn mynd i'r afael â'r ôl-groniad o gleifion sy'n aros am ofal wedi'i gynllunio. Mae fy nhîm archwilio lleol wedi gwneud sylwadau ar sut mae trefniadau llywodraethu wedi addasu i ymateb i'r pandemig, a'r effaith y mae'r argyfwng wedi'i chael ar ddarparu gwasanaethau.

- 7 Mae'r adroddiad hwn yn grynodedb o'r materion a gyflwynwyd mewn adroddiadau manylach i'r Ymddiriedolaeth yn 2022 (gweler **Atodiad 1**). Rwyf hefyd yn cynnwys crynodeb o'r statws gwaith sy'n dal i fynd rhagddo, ond heb ei gwblhau eto.
- 8 Mae **Atodiad 2** yn cyflwyno'r amcangyfrif diweddaraf o'r ffi archwilio y bydd angen i mi ei chodi i dalu costau ymgymryd â'm gwaith, o'i gymharu â'r ffi wreiddiol a nodir yng Nghynllun Archwilio 2022.
- 9 Mae **Atodiad 3** yn nodi'r risgiau archwilio cyfrifon a nodwyd yn fy Nghynllun Archwilio 2022 a sut y cawsant sylw drwy'r archwiliad.
- 10 Mae'r Prif Weithredwr, y Dirprwy Brif Weithredwr a'r Cyfarwyddwr Cyllid wedi cytuno ar gywirdeb ffeithiol yr adroddiad hwn. Fe wnaethom ei gyflwyno i'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu Corfforaethol ar 12 Gorffennaf. Bydd y Bwrdd yn derbyn yr adroddiad mewn cyfarfod Bwrdd diweddarach a bydd pob aelod yn derbyn copi. Rydym yn annog yr Ymddiriedolaeth yn gryf i drefnu ei chyhoeddiad ehangach. Byddwn yn sicrhau bod yr adroddiad ar gael [ar wefan Archwilio Cymru](#) ar ôl i'r Bwrdd ei ystyried.
- 11 Hoffwn ddiolch i staff ac aelodau'r Ymddiriedolaeth am eu cymorth a'u cydweithrediad drwy gydol fy archwiliad.

Negeseuon allweddol

Archwilio cyfrifon

- 12 Deuthum i'r casgliad bod cyfrifon yr Ymddiriedolaeth wedi'u paratoi'n briodol ac yn faterol gywir, a chyhoeddais farn 'gwir a theg' ddiamod arnynt.
- 13 Fe wnaeth yr Ymddiriedolaeth ysgwyddo gwariant ar rwymedigaethau treth pensiwn Clinigwyr GIG, yr wyf o'r farn eu bod y tu allan i'w phwerau i'w wario, felly cyhoeddais farn gymwys ar reoleidd-dra y trafodion ariannol yng nghyfrifon 2021-22 yr Ymddiriedolaeth, a chyhoeddais adroddiad sylweddol yn nodi'r manylion.
- 14 Cyflawnodd yr Ymddiriedolaeth ei dyletswyddau ariannol yn 2021-22.

Trefniadau ar gyfer sicrhau effeithlonrwydd, effeithiolrwydd ac economi wrth ddefnyddio adnoddau

- 15 Mae fy rhaglen o waith Archwilio Perfformiad wedi fy arwain i ddod i'r casgliadau canlynol:
- mae gan yr Ymddiriedolaeth ymrwymiad cryf i lywodraethu da ond gallai dynhau ei threfniadau gweinyddu Bwrdd a chryfhau ei systemau sicrwydd. Mae cynlluniau i adolygu'r strategaeth hirdymor yn gyfle i gryfhau'r trefniadau hyn trwy ailedrych ar risgiau strategol a chryfhau fframweithiau sicrwydd i sicrhau eu bod yn gyrru cyflawni ei blaenoriaethau strategol.
 - Mae'r Ymddiriedolaeth wedi ymrwymo i wella ei threfniadau llywodraethu ansawdd. Mae'r trefniadau presennol yn effeithiol ond gellid eu cydlynu'n well i

sicrhau cysondeb a rhannu dysgu. Gallai gwybodaeth ddemograffig well mewn cofnodion meddygon teulu wella dealltwriaeth yr Ymddiriedolaeth o degwch ei gwasanaethau sgrinio yn sylweddol.

- 16 Mae'r canfyddiadau hyn yn cael eu hystyried ymhellach yn yr adrannau canlynol.

Adroddiad manwl

Archwilio cyfrifon

- 17 Mae paratoi cyfrifon blynyddol yn rhan hanfodol o ddangos y stiwardiaeth o arian cyhoeddus. Mae'r cyfrifon yn dangos perfformiad ariannol y sefydliad ac yn nodi ei asedau net, costau gweithredu net, enillion a cholledion, a llif arian parod. Mae fy archwiliad blynyddol o'r cyfrifon hynny yn rhoi barn ar eu cywirdeb a'r defnydd cywir ('rheoleidd-dra') o arian cyhoeddus.
- 18 Mae fy Nghynllun Archwilio 2022 yn nodi'r risgiau allweddol ar gyfer archwilio'r cyfrifon ar gyfer 2021-22 a manylir ar y rhain ynghyd â sut y cawsant sylw yn **Atodiad 3, Arddangosyn 4**.
- 19 Disgrifir fy nghyfrifoldebau wrth archwilio'r cyfrifon yn fy nghyhoeddiadau [Datganiad Cyfrifoldebau](#), sydd ar gael ar [wefan Archwilio Cymru](#).

Cywirdeb a pharatoad cyfrifon 2021-22

- 20 Deuthum i'r casgliad bod cyfrifon yr Ymddiriedolaeth wedi'u paratoi'n briodol ac yn faterol gywir a chyhoeddais farn archwilio 'gwir a theg' ddiamed arnynt. Fodd bynnag, deuthum â rhai materion i sylw swyddogion a'r Pwyllgor Archwilio.
- 21 Mae'r farn rheoleidd-dra ar gyfer 2021-22 yn gymwys oherwydd y cyfrifon gan gynnwys gwariant a chyllid (£93,000) mewn perthynas â rhwymedigaethau treth pensiwn clinigwyr, a gosodwyd adroddiad sylweddol ochr yn ochr â'r adroddiad archwilio.
- 22 Rhaid i mi adrodd am faterion sy'n codi o'm gwaith i'r rhai sy'n gyfrifol am lywodraethu (y Pwyllgor Archwilio) i'w hystyried cyn i mi gyhoeddi fy marn archwilio ar y cyfrifon. Adroddodd fy Arweinydd Ymgysylltu Archwilio Ariannol y materion hyn ar 14 Mehefin 2022. Mae **Arddamgpsyn 1** yn crynhoi'r materion allweddol a nodir yn yr adroddiad hwnnw.

Arddangosyn 1: materion a adroddwyd i'r Pwyllgor Archwilio

Mater	Sylwadau'r archwilwyr
Camddatganiadau heb eu cywiro	Nid oes unrhyw gamddatganiadau wedi'u nodi yn y cyfrifon, sy'n parhau heb eu cywiro
Camddatganiadau wedi'u cywiro	Roedd rhai camddatganiadau yn y cyfrifon sydd bellach wedi'u cywiro gan reolwyr. Adroddwyd am y rhain am wybodaeth mewn Atodiad i'r adroddiad.

Mater	Sylwadau'r archwilwyr
Materion pwysig eraill	<p>Gweinyddu a Llywodraethu Adnoddau Dynol</p> <p>Nododd yr archwiliad un uwch aelod o staff a oedd wedi cael llai na'u cyflog cytundebol yn ystod blwyddyn ariannol 2021-22, ond nid oedd yr Ymddiriedolaeth wedi nodi hyn. Ar gyfer uwch aelod arall o staff a oedd ar secondiad roedd cytundeb secondiad ar gael a oedd yn nodi bod y penodiad am 'gyfnod cychwynnol o 6 mis'. Fodd bynnag, roeddent yn dal yn y rôl ar ôl 9 mis heb unrhyw estyniad wedi'i ddogfennu i'r secondiad.</p> <p>Nid oedd contractau cyflogaeth ar gael i nifer o aelodau staff y profwyd eu cyflog yn ystod yr archwiliad. Gwnaethom nodi contract un asiantaeth staff lle cyfrifwyd y cronid diwedd blwyddyn yn anghywir, oherwydd nad oedd llinellau archebion prynu yn cael eu cyfateb yn gywir â'r anfonebau a dderbyniwyd.</p> <p>Yn ogystal, gwnaethom ofyn am wybodaeth adnoddau dynol fel rhan o'r archwiliad y byddem yn disgwyl iddi fod ar gael yn rhwydd o gofnodion personél unigolyn. Fodd bynnag, bu'n rhaid i'r Ymddiriedolaeth chwilio i ddod o hyd i wybodaeth neu ei chael o'r newydd yn ystod yr archwiliad.</p> <p>Taliadau a chronfeydd nad ydynt yn rhan o'r GIG</p> <p>Nododd ein profion cychwynnol o daladwyau a chroniadau 2 gamgymeriad (o sampl o 9) o fewn taladwyau a chroniadau nad ydynt yn rhan o'r GIG. Nid oeddem yn gallu ynysu'r gwallau hyn a bu'n rhaid i ni ymestyn ein sampl (o falansau nad ydynt yn rhai GIG) i roi gwell syniad i ni o nifer a gwerth camgymeriadau posibl. Nododd ein sampl ychwanegol o 18 eitem 3 gwall arall. O ystyried y balansau cymharol fawr o fewn taladwyau a chroniadau nad ydynt yn rhan o'r GIG (cyfanswm o tua £20 miliwn), ni allwn ddod i'r casgliad bod y balans yn rhydd o wallau perthnasol.</p> <p>O ganlyniad, ymgymerodd staff cyllid PHW â'u hymarfer corff eu hunain, llawer mwy, ar y cydbwysedd sy'n weddill. Roedd yr ymarfer yn cynnwys tua £4.5 miliwn o'r balans. Gwiriodd sampl y tîm archwilio y gwaith a wnaed gan staff ICC a daethom i'r casgliad bod gennym sicrwydd rhesymol bellach bod y cydbwysedd yn sylweddol gywir. O ganlyniad i'r archwiliad gwelwyd gostyngiad o £366,000 mewn taladwyau a chroniadau nad ydynt yn rhan o'r GIG. Cynyddodd yr Ymddiriedolaeth warged o £86,000 yn ystod y flwyddyn. Diwygiwyd hyn yn y datganiadau ariannol terfynol. Mae canfyddiadau'r archwiliad yn awgrymu bod hwn yn faes i'r Ymddiriedolaeth geisio ei wella ar gyfer y blynyddoedd i ddod.</p>

Mater	Sylwadau'r archwilwyr
	Gwnaed argymhellion ar gyfer gwella a derbynais fy rheolaeth ar y ddau fater uchod.

Rheoleidd-dra trafodion ariannol

- 23 Rhaid i drafodion ariannol yr Ymddiriedolaeth fod yn unol â'r awdurdodau sy'n eu llywodraethu. Mae'n rhaid bod ganddo'r pwerau i dderbyn yr incwm ac ysgwyddo'r gwariant. Mae ein gwaith yn adolygu'r pwerau a'r profion hyn nad oes elfennau materol o incwm na gwariant nad oes gan yr Ymddiriedolaeth y pwerau i'w derbyn na'u hysgwyddo.
- 24 Cyflawnodd yr Ymddiriedolaeth ei dyletswyddau ariannol yn 2021-22.
- 25 Fe wnaeth yr Ymddiriedolaeth ysgwyddo gwariant ar rwymedigaethau treth pensiwn Clinigwyr y GIG o £93,000, yr wyf o'r farn ei fod y tu hwnt i'w phwerau i'w wario, felly cyhoeddais farn gymwys ar reoleidd-dra trafodion ariannol o fewn cyfrifon 2021-22 Bwrdd yr Ymddiriedolaeth.
- 26 Mae'r symiau wedi'u cynnwys yn dilyn Cyfarwyddyd Gweinidogol a gyhoeddwyd ar 18 Rhagfyr 2019 i Ysgrifennydd Parhaol Llywodraeth Cymru i fwrw ymlaen â chynlluniau i ymrwmo i wneud taliadau i staff clinigol i adfer gwerth eu pecynnau buddion pensiwn ar gyfer gwaith ychwanegol a wnaed. Pe bai clinigwyr y GIG yn dewis defnyddio'r cyfleuster 'Tâl Cynllun' i setlo taliadau treth lwfans blynyddol sy'n codi o'u cynilion pensiwn y GIG 2019-20 (h.y., setlo'r tâl drwy bensiwn blynyddol is, yn hytrach na thrwy wneud taliad unwaith ac am byth), yna byddai eu cyflogwyr GIG yn diwallu effaith y taliadau treth hynny ar eu pensiwn pan fyddant yn ymddeol. Roedd angen y Cyfarwyddyd Gweinidogol oherwydd gallai CThEM ystyried yr ateb i fod yn gyfystyr â chynllunio treth ac osgoi treth o bosibl, gan wneud y gwariant yn afreolaidd. Mae Rheoli Arian Cyhoeddus Cymru (sy'n adlewyrchu'r hyn sy'n cyfateb yn Lloegr) yn nodi'n benodol 'na ddylai sefydliadau'r sector cyhoeddus gymryd rhan mewn... osgoi talu treth, osgoi treth neu gynllunio trethi'.
- 27 Nid yw Cyfarwyddyd Gweinidogol yn gwneud yr hyn a fyddai fel arall yn afreolaidd, ond mae'n symud yr atebolrwydd am benderfyniadau o'r fath gan y Swyddog Cyfrifyddu i'r Gweinidog sy'n cyhoeddi'r cyfarwyddyd.
- 28 Mae'r datrysiad yn berthnasol i daliadau treth lwfans blynyddol yn unig sy'n deillio o gynnydd yn y budd-daliadau a gronwyd yng Nghynllun Pensiwn y GIG yn ystod y flwyddyn dreth a ddaeth i ben ar 5 Ebrill 2020. Ar gyfer y flwyddyn dreth a ddaeth i ben ar 5 Ebrill 2021, cynyddodd y Canghellor y trothwyon ar gyfer y lwfans

blynyddol cyflogedig ac, o ganlyniad, rhagwelir y bydd y risg i gyflenwi staff clinigol wedi'i liniaru.

- 29 Derbyniodd yr Ymddiriedolaeth ddigon o wybodaeth yn ystod y flwyddyn i gyfrifo a chydabod amcangyfrif o'r costau posibl o ddigolledu uwch staff clinigol am fuddion pensiwn y byddent wedi'u colli fel arall, trwy ddefnyddio'r trefniant 'Tâl Cynllun'. O ganlyniad, cydnabuwyd gwariant fel darpariaeth fel y dangosir yn Nodyn 23 o'r Datganiadau Ariannol.
- 30 Bydd holl gyrrff y GIG yn cael eu dal yn ddiniwed oherwydd effaith y Cyfarwyddyd Gweinidogol. Fodd bynnag, yn fy marn i, roedd y trafodiadau a gynhwysir yn Natganiadau Ariannol yr Ymddiriedolaeth i gydnabod yr atebolrwydd yn afreolaidd ac yn faterol yn ôl eu natur. Mae hyn oherwydd bod y taliadau'n groes i baragraff 5.6.1 o Reoli Arian Cyhoeddus ac yn fath o gynllunio treth a fydd yn gadael y Trysorlys yn waeth ei byd. Nid yw Cyfarwyddyd y Gweinidog yn unig yn rheoleiddio'r cynllun. Ar ben hynny, mae'r trefniadau yn lleoliad newydd a dadleuol ac o bosibl cynsail. O ganlyniad, roedd y farn 'regularity' ar gyfer 2021-22 yn gymwys.

Trefniadau ar gyfer sicrhau effeithlonrwydd, effeithiolrwydd ac economi wrth ddefnyddio adnoddau

- 31 Mae gen i ofyniad statudol i fodloni fy hun bod gan yr Ymddiriedolaeth drefniadau priodol ar waith i sicrhau effeithlonrwydd, effeithiolrwydd ac economi wrth ddefnyddio adnoddau. Rwyf wedi ymgymryd ag amrywiaeth o waith archwilio perfformiad yn yr Ymddiriedolaeth dros y 12 mis diwethaf i'm helpu i gyflawni'r cyfrifoldeb hwnnw. Mae'r gwaith hwn wedi cynnwys:
- cynnal asesiad strwythuredig o drefniadau corfforaethol yr Ymddiriedolaeth ar gyfer sicrhau bod adnoddau'n cael eu defnyddio'n effeithlon, yn effeithiol ac yn economaidd.
 - adolygu effeithiolrwydd trefniadau llywodraethu ansawdd yr Ymddiriedolaeth.
- 32 Mae fy nghasgliadau yn seiliedig ar y gwaith hwn wedi'u nodi isod.

Asesiad strwythuredig

- 33 Cynhaliwyd fy ngwaith asesu strwythuredig yn 2022 ar adeg pan oedd cyrff y GIG nid yn unig yn parhau i fynd i'r afael â'r heriau a gyflwynwyd gan COVID-19 ond hefyd yn ceisio adfer a thrawsnewid gwasanaethau i ymateb i'r nifer sylweddol o bobl sy'n aros am driniaeth a gwella iechyd y boblogaeth.
- 34 Canolbwyntiodd fy nhîm ar drefniadau corfforaethol yr Ymddiriedolaeth ar gyfer sicrhau bod adnoddau'n cael eu defnyddio'n effeithlon, yn effeithiol ac yn economaidd, gan ganolbwyntio'n benodol ar drefniadau llywodraethu'r sefydliad; trefniadau cynllunio strategol; trefniadau rheoli ariannol; a threfniadau ar gyfer

rheoli'r gweithlu, asedau digidol, yr ystâd, ac asedau ffisegol eraill. Talodd archwilywyr sylw hefyd i'r cynnydd a wnaed i fynd i'r afael ag argymhellion blaenorol.

Trefniadau cynllunio strategol

- 35 Ystyriodd fy ngwaith drefniadau cynllunio strategol yr Ymddiriedolaeth, gan ganolbwyntio'n benodol ar drefniadau cynllunio'r sefydliad:
- amcanion strategol a strategol;
 - Cynllun Tymor Canolig Integredig;
 - trefniadau cynllunio; a
 - trefniadau ar gyfer gweithredu a monitro darpariaeth strategaethau a chynlluniau corfforaethol.
- 36 Canfu fy ngwaith fod gan yr Ymddiriedolaeth drefniadau cynllunio strategol da ac mae cyfleoedd yn bodoli i gryfhau'r rhain ymhellach trwy adnewyddu ei strategaeth hirdymor.
- 37 Mae gan yr Ymddiriedolaeth weledigaeth glir o hyd, a strategaeth hirdymor y mae'n ei diweddarau i adlewyrchu effaith y pandemig a'r argyfwng costau byw. Mae gan yr Ymddiriedolaeth Gynllun Tymor Canolig Integredig (IMTP) a gymeradwywyd gan Lywodraeth Cymru ar gyfer 2022-2025 a ddatblygwyd gydag ymgysylltiad da gan y bwrdd. Er bod gan yr Ymddiriedolaeth drefniadau mewnol da ar gyfer datblygu ac alinio ei chynlluniau a'i strategaethau corfforaethol, mae lle i gryfhau goruchwyliaeth lefel y Bwrdd o drefniadau cynllunio strategol yr Ymddiriedolaeth. Mae gan yr Ymddiriedolaeth drefniadau da ar gyfer monitro a chraffu ar gyflawni ei chynlluniau a'i strategaethau corfforaethol ond mae angen iddo ystyried ymhellach sut y gall fesur a dangos effaith gyffredinol ei gwaith a'i gwasanaethau.

Trefniadau llywodraethu

- 38 Ystyriodd fy ngwaith drefniadau llywodraethu'r Ymddiriedolaeth, gan ganolbwyntio'n benodol ar:
- Systemau Sicrwydd Allweddol
 - effeithiolrwydd y Bwrdd a'r pwyllgor; ac
 - i ba raddau y mae cymorth dylunio sefydliadol yn cefnogi llywodraethu da.
- 39 Canfu fy ngwaith fod Bwrdd a phwyllgorau'r Ymddiriedolaeth yn gweithio'n dda ond mae lle i gryfhau'r systemau sicrwydd presennol. Mae adfywio'r strategaeth hirdymor yn gyfle i alinio strwythurau a systemau sicrwydd yn well â blaenoriaethau a risgiau strategol.
- 40 Er gwaethaf ffynonellau sicrwydd cadarnhaol ar gyfer perfformiad, ansawdd a llywodraethu gwybodaeth, gallai'r Ymddiriedolaeth gryfhau ei systemau sicrwydd trwy ddatblygu Fframwaith Sicrwydd Bwrdd cynhwysfawr. Mae'r adolygiad o strategaeth hirdymor yr Ymddiriedolaeth yn rhoi cyfle i ystyried hyn.

- 41 Mae'r Bwrdd a'i bwyllgorau yn parhau i weithredu'n dda ond mae cyfleoedd i wella tryloywder ymhellach trwy sicrhau bod y wybodaeth ddiweddaraf ar gael ar wefan yr Ymddiriedolaeth, i wella trefniadau ar gyfer staff clyw ac adborth defnyddwyr, ac i wneud mwy o ddefnydd o Fframwaith Sicrwydd Bwrdd i lunio busnes pwyllgorau. Mae gan yr Ymddiriedolaeth drefniadau arweinyddiaeth da ac mae'n parhau i ddatblygu ei threfniadau i gefnogi llywodraethu da ar draws y sefydliad.
- 42 Mae gan yr Ymddiriedolaeth drefniadau arweinyddiaeth da ac mae'n parhau i ddatblygu ei threfniadau i gefnogi llywodraethu da ar draws y sefydliad.

Rheoli adnoddau ariannol

- 43 Ystyriodd fy ngwaith drefniadau'r Ymddiriedolaeth ar gyfer rheoli ei hadnoddau ariannol, gan ganolbwyntio'n benodol ar y sefydliad:
- trefniadau ar gyfer cyflawni amcanion ariannol allweddol;
 - rheolaethau ariannol; a
 - trefniadau ar gyfer adrodd a monitro perfformiad ariannol.
- 44 Canfu fy ngwaith fod gan yr Ymddiriedolaeth drefniadau da i reoli ei chyllid, ond gellid gwella rhai prosesau gweinyddol.
- 45 Cyflawnodd yr Ymddiriedolaeth ei dyletswyddau ariannol ar gyfer 2021-22 a 2022-23 gyda chefnogaeth amcanion ariannol clir sy'n sail i'w IMTP. Mae gan yr Ymddiriedolaeth reolaethau ariannol da, ond mae rhai polisïau ariannol wedi dyddio a dylid rhoi sicrwydd i'r Bwrdd ar y camau sy'n cael eu cymryd i fynd i'r afael â'r materion a nodwyd yn ein harchwiliad o gyfrifon 2021-22. Mae gan yr Ymddiriedolaeth drefniadau da i fonitro ac adrodd ar ei pherfformiad ariannol.

Rheoli'r gweithlu, adnoddau digidol, yr ystâd, ac asedau ffisegol eraill

- 46 Ystyriodd fy ngwaith drefniadau'r Ymddiriedolaeth ar gyfer rheoli ei hadnoddau ehangach, gan ganolbwyntio'n benodol ar y sefydliad:
- trefniadau ar gyfer cefnogi lles staff;
 - trefniadau ar gyfer rheoli ei adnoddau digidol; a
 - threfniadau ar gyfer rheoli ei ystad ac asedau ffisegol eraill.
- 47 Canfu fy ngwaith y gallai'r Ymddiriedolaeth wneud mwy i sicrhau ei Bwrdd ei bod yn rheoli lles staff, ei hadeiladau, adnoddau digidol, ac asedau ffisegol eraill yn effeithiol.
- 48 Mae gan yr Ymddiriedolaeth drefniadau gweithredol da i reoli ei hadeiladau a'i hasedau corfforol, ac i ymgysylltu â staff ar faterion lles. Mae gan yr Ymddiriedolaeth hefyd uchelgeisiau clir ar gyfer ei defnydd o dechnoleg ddigidol ac mae'n datblygu ei dull strategol o gyflawni'r dechnoleg honno. Fodd bynnag, mae cyfleoedd i gryfhau trefniadau i ddangos effaith mentrau lles ei staff. Yn ogystal, gallai'r Ymddiriedolaeth gryfhau'r sicrwydd a roddir i'r Bwrdd ar ei dull strategol o

reoli'r ystâd ac i nodi a yw ei hasedau'n addas i'r diben er mwyn galluogi cyflawni ei strategaeth.

Trefniadau llywodraethu ansawdd

- 49 Archwiliodd fy adolygiad a yw trefniadau llywodraethu'r sefydliad yn cefnogi darparu gwasanaethau o ansawdd uchel, diogel ac effeithiol. Roedd yr adolygiad yn canolbwyntio ar y dull gweithredol a chorfforaethol o lywodraethu ansawdd, diwylliant sefydliadol ac ymddygiadau, strategaeth, strwythurau a phrosesau, llif gwybodaeth ac adrodd.
- 50 Canfu fy ngwaith fod yr Ymddiriedolaeth wedi ymrwymo i wella ei threfniadau llywodraethu ansawdd. Mae'r trefniadau presennol yn effeithiol ond gellid eu cydlynu'n well i sicrhau cysondeb a rhannu dysgu. Gallai gwybodaeth ddemograffig well mewn cofnodion meddygon teulu wella dealltwriaeth yr Ymddiriedolaeth o degwch ei gwasanaethau sgrinio yn sylweddol.
- 51 Mae'r Ymddiriedolaeth wedi ymrwymo i wella ei dull o ymdrin ag ansawdd, diogelwch a gwella ac mae'n cydnabod y bydd angen adnoddau staff ychwanegol arni i gyflawni ei huchelgeisiau. Mae gan yr Ymddiriedolaeth drefniadau rheoli risg da ond dylai sicrhau bod risgiau gweithredol yn cael eu hadrodd yn gyson ar draws y busnes i wella goruchwyliaeth ganolog.
- 52 Mae'r Ymddiriedolaeth wedi cychwyn ar daith uchelgeisiol i wreiddio ansawdd a gwelliant ar draws ei gwasanaethau, ei rhaglenni a'i swyddogaethau. Wrth symud ymlaen, rhaid iddo sicrhau bod ganddo adnoddau staff, prosesau integredig ar gyfer archwilio clinigol a gwella ansawdd, a gwybodaeth ystyrion am ddefnyddwyr gwasanaeth. Dylai'r Ymddiriedolaeth hefyd flaenoriaethu gwella cydymffurfiaid ar gyfer arfarniadau staff a hyfforddiant statudol a gorfodol a chodi proffil ei pholisi codi pryderon a pholisi Rhoi Pethau'n lawn ymhlith staff.
- 53 Yn gyffredinol, mae strwythurau a phrosesau'r Ymddiriedolaeth yn cefnogi llywodraethu effeithiol gyda chynlluniau ar gyfer gwelliant pellach. Mae gwybodaeth glir ar gyfer craffu a sicrwydd a sylw da o ansawdd, diogelwch a gwelliant ar lefel weithredol, corfforaethol a bwrdd.

Atodiad 1

Adroddiadau a gyhoeddwyd ers fy adroddiad archwilio blynyddol diwethaf

Arddamgysyn 2: adroddiadau a gyhoeddwyd ers fy adroddiad archwilio blynyddol diwethaf

Mae'r tabl canlynol yn rhestru'r adroddiadau a roddwyd i'r Ymddiriedolaeth ers fy adroddiad archwilio blynyddol diwethaf.

Adroddiad	Dyddiad
Adroddiadau archwilio ariannol	
Adroddiad Archwilio Datganiadau Ariannol	Mehefin 2022
Barn ar y datganiadau ariannol	Mehefin 2022
Adroddiadau archwilio perfformiad	
Adolygiad o Drefniadau Llywodraethu Ansawdd	Medi 2022
Asesiad Strwythuredig 2022	Mai 2023 ¹
Arall	
Cynllun Archwilio 2022	Ebrill 2022

Roedd fy rhaglen ehangach o astudiaethau gwerth am arian cenedlaethol yn 2022 yn cynnwys adolygiadau a oedd yn canolbwyntio ar y GIG a phwnciau'r sector cyhoeddus. Mae'r astudiaethau hyn fel arfer yn cael eu hariannu drwy Gronfa Gyfunol Cymru ac fe'u

¹ Cyhoeddwyd adroddiad Asesiad Strwythuredig 2022 fel drafft ym mis Rhagfyr 2022.

cyflwynir i'r Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus i gefnogi ei waith craffu ar wariant cyhoeddus.
Mae adroddiadau ar gael ar [wefan Archwilio Cymru](#).

Arddangosyn 3: gwaith archwilio perfformiad yn dal i fynd rhagddo

Mae sawl archwiliad perfformiad sy'n dal i fynd rhagdynt yn yr Ymddiriedolaeth. Dangosir y rhain yn y tabl canlynol, gyda'r dyddiadau amcangyfrifedig ar gyfer cwblhau'r gwaith.

Adroddiad	Dyddiad cwblhau amcangyfrifedig
Cynllunio'r gweithlu	Gorffennaf 2023
Adolygiad o drefniadau adfer sgrinio	Mehefin 2023

Atodiad 2

Ffi archwilio

Roedd Cynllun Archwilio 2022 yn nodi'r ffi archwilio arfaethedig o £167,046 (ac eithrio TAW). Mae fy amcangyfrif diweddaraf o'r ffi gwirioneddol, ar y sail bod rhywfaint o waith yn parhau i fynd rhagddo, yn unol â'r ffi a nodir yn yr amlinelliad.

Atodiad 3

Archwilio risgiau cyfrifon

Arddangosyn 4: cyfrifon risgiau sylweddol

Mae fy Nghynllun Archwilio 2022 yn nodi'r risgiau ar gyfer archwilio cyfrifon 2021-22 yr Ymddiriedolaeth. Mae'r tabl isod yn rhestru'r risgiau sylweddol ac yn nodi sut y cawsant sylw fel rhan o'r archwiliad.

Perygl archwilio	Ymateb archwilio arfaethedig	Gwaith a wnaed a chanlyniad
Mae'r risg o reoli diystyru rheolaethau yn bresennol ym mhob corff. Oherwydd y ffordd anrhagweladwy y gallai gorwneud o'r fath ddigwydd, mae'n cael ei ystyried yn risg sylweddol [ISA 240.31-33].	Byddwn ni: <ul style="list-style-type: none">profi priodoldeb cofnodion cyfnodolion ac addasiadau eraill a wneir wrth baratoi'r datganiadau ariannol;adolygu amcangyfrifon cyfrifeg ar gyfer rhagfarnau; agwerthuso'r rhesymeg dros unrhyw drafodion sylweddol y tu allan i gwrs busnes arferol.	Fel y bwriadwyd. Dim materion a nodwyd.
Mae gan Ymddiriedolaethau'r GIG ddyletswydd ariannol i dorri hyd yn oed dros gyfnod treigl o dair blynedd. Er bod yr Ymddiriedolaeth yn rhagweld sefyllfa adennill costau ar gyfer diwedd y flwyddyn, mae'r ddyletswydd hon yn cynyddu'r risg y gallai dyfarniadau ac amcangyfrifon rheoli a gynhwysir yn y datganiadau ariannol gael eu rhagfarnu mewn ymdrech i gyflawni'r ddyletswydd ariannol. Pan fydd yr Ymddiriedolaeth yn methu'r ddyletswydd ariannol hon, byddwn yn rhoi	Byddwn yn canolbwyntio ein profion ar feysydd o'r datganiadau ariannol a allai gynnwys adrodd rhagfarn.	Fel y bwriadwyd. Dim materion a nodwyd.

Perygl archwilio	Ymateb archwilio arfaethedig	Gwaith a wnaed a chanlyniad
adroddiad sylweddol ar y datganiadau ariannol sy'n amlygu'r methiant.		
Mae gweithredu'r fenter 'taliadau cynllun' mewn perthynas â threfniadau treth pensiwn y GIG ar gyfer staff clinigol yn parhau. Y llynedd fe wnaethom gynnwys paragraff Pwyslais ar fater yn y farn archwilio gan dynnu sylw at ddatgelu atebolrwydd wrth gefn. Bydd ceisiadau i'r cynllun yn cau ar 31 Mawrth 2022, ac os gwneir unrhyw wariant yn ystod y flwyddyn, byddem yn ystyried ei fod yn afreolaidd gan ei fod yn mynd yn groes i ofynion Rheoli Arian Cyhoeddus Cymru.	Byddwn yn adolygu'r dystiolaeth flwyddyn ar y defnydd o'r cynllun a'r angen am ddarpariaeth, a'r effaith ganlyniadol ar y farn reolaidd.	Fel y bwriadwyd. Rheoleidd-dra farn gymwys (gweler y manylion yn yr adroddiad uchod)
Mae'r Ymddiriedolaeth yn cynnig dileu colledion o ryw £3.5 miliwn mewn perthynas â contract i gaffael pecynnau profi COVID-19. Sefydlwyd y cyswllt ym mis Ebrill 2020 yn gynnar yn y pandemig COVID-19. Yn dilyn newidiadau mewn gwyddoniaeth a pholisi, nid oes angen y pecynnau profi mwyach. Mae risgiau nad yw'r golled wedi'i chymeradwyo'n briodol ac nad yw'n cael ei hystyried yn briodol yn y datganiadau ariannol.	Byddwn yn adolygu: <ul style="list-style-type: none"> • y cyngor cyfreithiol a dderbyniwyd gan yr Ymddiriedolaeth; • os dilynwyd yr holl weithdrefnau angenrheidiol i gymeradwyo'r golled; a • y cofnodion cyfrifeg a wnaed yn y datganiadau ariannol. 	Fel y bwriadwyd. Dim materion a nodwyd.
Mae'r Ymddiriedolaeth wedi prynu tua £4.8m o Offer	Byddwn yn adolygu:	Fel y bwriadwyd.

Perygl archwilio	Ymateb archwilio arfaethedig	Gwaith a wnaed a chanlyniad
<p>Delweddu na fydd yn cael ei ddanfon i'r Ymddiriedolaeth erbyn 31 Mawrth 2022. Mae risgiau o ran perchnogaeth a rheolaeth yr asedau hyn a'r cyfrifo cyfatebol.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • y cytundeb rhwng y cyflenwr a'r Ymddiriedolaeth i benderfynu pwy sydd â pherchenogaeth a rheolaeth dros yr offer ar ddiwedd y flwyddyn; a • y cofnodion cyfrifeg a wnaed yn y datganiadau ariannol. 	<p>Dim materion a nodwyd.</p>

Archwilio Cymru
1 Cwr y Ddinas
Caerdydd CF10 4BZ

Ffôn: 029 2032 0500
Ffacs: 029 2032 0600
Ffôn testun: 029 2032 0660

E-bost: post@archwilio.cymru

Gwefan www.archwilio.cymru

We welcome correspondence and telephone calls in Welsh and English.
Rydym yn croesawu gohebiaeth a galwadau ffôn yn Gymraeg a Saesneg.